

जाहिरातीचे दर.

हालील पत्र्यावर जोकराची
करावी.व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधिवास' पुणे ४.

अर्थ

वर्गणीचे दर.

वार्षिक वर्गणी
रु. ४
(दफाल इंग्राल माफ)
किरकोळ अंकास
पक आणा.

'अर्थ' पत्र प्रकाशक 'इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे

वर्ष ८

पुणे, बुधवार, तारीख ५ ऑगस्ट १९४२

अंक ३१

विमेदार नि हवाई हल्ला

शत्रु राणाकडून हवाई हल्ला अगर तत्सम उपद्रव यापासून पिन-लडाक नागरिकांच्या जीविताला येणाऱ्या धोक्याचा समवेश विमा पॉलिसीच्या अर्दीत होतो काय-व त्यासाठी जादा प्रिमिअम भरावा लागेल काय ! असा प्रश्न साहजिकच नागरिकांमध्ये वर्चिला जात आहे.

ट्रस्ट ऑफ इंडिया

विमा कंपनीच्या

विमा पॉलिसीमध्ये हवाई हल्ल्यामुळे जीविताला होणाऱ्या अपायाचा अंतर्भाव होतो त्याकरिता जादा प्रिमिअम नाही.

तरी विलंब न लाघता—

तुमचा नि तुमच्या आतेष्टांचा विमा

ट्रस्ट ऑफ इंडिया

विमा कंपनीतच उतरा.

अध्यक्ष—श्रीमंत सरदार जगन्नाथ महाराज पंडित
माहितीपत्रके विनामूल्य पाठवू

ट्रस्ट ऑफ इंडिया विमा कं. लि. } वि. ह. वेशमुख, बी. ९.
लक्ष्मी रोड, पुणे २ } जनरल मॅनेजर

महायुद्ध दाराशी आले

परदेशी औषधे

दुर्मिळ व महाग झाली

पण

भिण्याचे कारण नाही !!!

— कारण —

आयुर्वेद रसशाळा पुणे लि०

या देशी औषधाच्या प्रसिद्ध कारखान्याने तयार केलेली

- रक्तवर्धक,
- उपनाह,
- बालजिवन,
- कॅल्सीप्राल

इत्यादि पेटेट, स्टॅटर्ड व लोकप्रिय औषधे तांत्री पदव्यामुळे

★ डॉक्टरांसहि वापरून लागले आहेत. ★

दरसाल विनचूक नफा वाटणाऱ्या ह्या कंपनीचे शेअर्स व औषधे मागवा.

आयुर्वेद रसशाळा पुणे लि०

मुख्य दुकान गणपति चौक, लक्ष्मीरोड, पुणे १.

महायुद्धाची जाणीव ! कपड्यांच्या खर्चात काटकसर करा. एक वेळ येऊन स्वतःची खात्री करा व पैशाचा मोबदला घ्या.

बंबाचे
माडीवर

महिंद्रकर ब्रदर्स

तयार कपड्याचे व्यापारी

बुधवार
चौक,
पुणे

विविध माहिती

अमेरिकन सैनिकांसाठी अमेरिकन लष्करी कोर्ट

ग्रेट ब्रिटनमधील अमेरिकन सैनिकांवरील फौजदारी दावे चालविण्याचा अधिकार ब्रिटिश कोर्टाकडे न रहाता तो अमेरिकन लष्करी कोर्टाकडे देण्यांत येईल. ह्या संबंधांत ब्रिटिश व अमेरिकन सरकारांचा करार झाला असून त्यास कायदेशीर स्वरूप देण्यासाठी लॉडचे समेत एक बिल तातडीने मांडण्यांत आले आहे.

जळणाचा पुरवठा

अमेरिकन कारखाने चालू ठेवण्यास १९४४ मध्ये १९४१ चे मानाने ५० टक्के अधिक जळण लागेल व त्यासाठी केवळ त्याच्या घरगुती वापरांत काटकसर करून भागणार नाही, नवीन जळणाची साधने निर्माण केली पाहिजेत, असे तज्ज्ञ मत अमेरिकेत व्यक्त करण्यांत आले आहे.

युद्धकार्यासाठी ब्रिटिश जनतेचा स्वार्थत्याग

१९४१ साली ब्रिटिश जनतेच्या एकूण ६ अब्ज, ३४ कोटी रुपयांच्या उत्पन्नापैकी तेथील सरकारने कराच्या रूपाने २ अब्ज ५६ कोटी रुपये घेतले म्हणजे, एकूण प्राप्तीच्या दोन पंचमांश रकम सरकारास मिळाली. १९४० साली हे प्रमाण एक तृतीयांश व १९३८ साली एक चतुर्थांश असे होते. १९४१ सालांतल जलतेच्या एकूण प्राप्तीपैकी ६०% रकम युद्धकार्याकडे खर्च झाली.

कांही प्रमुख आंशुविना कंपन्यांचे नवीन काम

कंपनीचे नांव	१९४१ मधील नवीन काम (लक्ष रु.)
ओरिएंटल	८१६
हिंदुस्थान को-ऑपरेटिव्ह	२७०
न्यू इंडिया	१७७
बाँबे म्युच्युअल	१७१
नेशनल	१६६
भारत	१४०
एम्पायर ऑफ इंडिया	१३४
युनायटेड इंडिया	११८
लक्ष्मी	१०१

गुजरात रेल्वेज कं. लि.

वरील कंपनीने ३१ मार्च, १९४२ अखेर संपलेल्या वर्षाचे ४३% दराने डिव्हिडंड जाहीर केले आहे. पहिल्या सहामाहीचे अँड-इंटेरिम ४% डिव्हिडंड जाहीर केले होते त्यांत दुसऱ्या सहामाहीचे ४३% डिव्हिडंड मिळविले, म्हणजे झबंद वर्षाचे ४३% डिव्हिडंड होते. डिव्हिडंडमधून कर वजा केला जाईल.

पुणे इलेक्ट्रिक सप्लाय कं. लि.

वरील कंपनीने जून, १९४२ अखेरचे सहामाहीचे अँड-इंटेरिम डिव्हिडंड जाहीर केले आहे. प्रेफरन्स भागास ७% (कर माफ नाही) व ऑर्डिनरी भागास ४% (करमाफ) डिव्हिडंड मिळेल.

मुद्रफंड

आयसरोयांच्या मुद्रफंडाचा आकडा ७ कोटी, ४ लक्ष रुपये झाला आहे. त्यांतून ६ कोटी रुपयांचा विनियोग करण्यांत आला असून ७४३ लक्ष रुपये लवकरच प्रत्यक्ष दिले जातील. शिल्लक रकम २७३ लक्ष रुपये आहे.

ब्रह्मदेशांतून हिंदुस्थानांत आलेले निर्वासित

ब्रह्मदेशांतून हिंदुस्थानांत १ जानेवारी ते ९ मे ह्या मुदतीत विमानमार्गे आणून सोडलेल्या लोकांची अधिकृत वर्गवारी प्रसिद्ध करण्यांत आली आहे. एकूण ११,२१० लोक आणून सोडले, त्यापैकी ४,२५५ हिंदी व बाकीचे युरोपियन, अँग्लो-इंडियन व अँग्लो-जर्मन होते.

भोंगे

हवाई हल्ल्याचा इपारा देणारे आणखी पांच भोंगे हैद्राबाद शहरांत व त्याच्या उपनगरांत बसविण्यांत आले असून अशा रीतीने आतांपावेतो एकंदर अकरा भोंगांची व्यवस्था करण्यांत आली आहे.

पोस्टांतील सुरक्षित पैसा

नडियाद येथील एका मनुष्याच्या पणजाने, आज्ञाने व बापाने पोस्टांत उघडलेल्या सेव्हिंग सात्याचे पैसे त्याने आपला हळू शाबीत करून नुकतेच मिळविले. ह्यापैकी दोन सात्यांत १८८६ पासून व एका सात्यांत १८८७ पासून मुळीच देवघेव झाली नव्हती.

मशीन द्रव्येचे कारखाने

हिंदुस्थानांतील सुमारे १०० कारखाने दारूगोळ्याच्या निर्मितीस आवश्यक असलेल्या मशीन द्रव्येच्या उत्पादनांत गुंतलेले आहेत.

ब्रह्मदेशांतील हिंदी नागरिक

ब्रह्मदेशांतील एकूण हिंदी नागरिकांपैकी सुमारे निम्मे नागरिक हिंदुस्थानकडे परतले आहेत. बंगालमध्ये व आसाममध्ये प्रत्येकी २ लक्ष लोक चालत आले. समुद्रमार्गाने आलेल्यांची संख्या ७० हजार भरली व विमानमार्गाने १२ हजार लोक दाखल झाले.

सुताच्या विक्रीवर नियंत्रण

सप्टेंबर १९४२ नंतर मुंबई प्रांतांत कोणीही सरकारी परवान्याविना कपाशीचे सूत विकता कामा नये अथवा विक्रीकरिता साठविता कामा नये, असे मुंबई सरकारने जाहीर केले आहे.

शेतकामासाठी कैद्यांचे स्थलांतर

सिलोनमधील धान्याचे उत्पादन वाढविण्याकरिता शेतकामाकडे कैद्यांचा उपयोग करण्यांत येणार आहे. शहरांतील तुर्कगामधील कैद्यांचे शेतांकडे स्थलांतर करण्यांत येईल.

वाढती महामार्ग

मुंबई शहरांतील जून १९३४ अखेरच्या वर्षीच्या रहाणीच्या खर्चाचे प्रमाण १०० धरले, तर ते १५ जुलै १९४२ अखेरच्या महिन्यांत १६८ झाले. त्यापूर्वीच्या महिन्यांत ते १५२ होते.

रॉकेलपेवर्जी कोळसा वापरा

ज्या ठिकाणी मोठ्या प्रमाणावर रॉकेल लागते अशा हॅटेलस वगैरे ठिकाणी त्याचा शक्य तेवढा वापर कमी व्हावा, म्हणून जळण म्हणून रॉकेलचे पेवर्जी कोळसा वापरावा, अशी मुंबई सरकारने विनंती केली आहे. जेथे गॅस व वीज मिळू शकत नाही, अशा ठिकाणाच्या लोकांची गैरसोय वाढविण्याचा हा प्रयत्न आहे.

जपानी हेर

ब्रह्मदेशांतून हिंदुस्थानांत आलेल्या लोकांबरोबर कांही जपानी सरकारचे हेरहि आले असण्याचा संभव आहे. अशा हेरास पकडून देणारास अथवा त्याची माहिती देणारास ५ हजारांपर्यंत बक्षीस मिळेल, असे आसाम सरकारने जाहीर केले आहे.

अनुक्रमणिका

१ विविध माहिती ... २४४	स्थिति-रिसर्व्हे केची काम-गिरी-पड्याळें एक तास पुढें होणार-रिसर्व्हे केच्या मार्गाची वाटणी-थी. मराठे हांची ज्युबिली
२ हिंदी पोलादाच्या धंध्यास युद्धाचें उत्तेजन ... २४५	३ साखरेचा पुरवठा ... २४९
३ २७ व्या कलमाचा अर्थ २४६	४ इंदूर प. स. पेढी ... २४९
४ मासिवरील कराऐवजी पोस्टांत देव ... २४६	५ बँक ऑफ सिटिसन्स २४९
५ डिप्लोमॅट ... २४६	
६ स्फुट विचार ... २४७	
मातिक सहकारी संस्थांची	

अर्थ

बुधवार, ता. ५ ऑगस्ट, १९४९

हिंदी पोलादाच्या धंध्यास युद्धाचें उत्तेजन.

हिंदी पोलादाच्या धंध्यास प. वा. जमशेटजी टाटा हांच्या विलक्षण धाडसी, चिकाटीच्या व वृद्धशी औद्योगिक धोरणामुळेच प्रारंभ होऊं शकला. पण ह्या धंध्याचा उत्कर्ष टाटा कंपनीच्या धाडसास सरकारच्या औद्योगिक संरक्षणाची जोड १९२४ सालीं मिळाली नसती तर झाला नसता. हिंदी लोकमतास अनुसरून आणि ट्रारिफ कमिशनच्या शिफारसीस अनुसरून त्या वर्षी हिंदुस्थान सरकारने संरक्षणाचे धोरण स्वीकारलें त्या योगाने अनेक हिंदी धंध्यांची प्रगति घडून आलेली आहे. पोलादाच्या धंध्यास जकातीच्या संरक्षणाचें सहाय मिळालें त्याचा पूर्ण फायदा त्यानें घेऊन राष्ट्रीय हिताच्या दृष्टीनें अत्यंत महत्त्वाची कामगिरी बजावली आहे. ह्या प्रगतीचा उपयोग प्रस्तुत युद्धपरिस्थितीत किती होत आहे ह्याची कल्पना हिंदी जनतेस येणें अगत्याचें आहे. आधुनिक युद्ध-सामुग्रीत पोलादाच्या भरपूर पुरवठ्या-बांचून सैन्याचें, आरमाराचें, विमानदळाचें किंवा बहातुकीच्या साधनांचें पाऊल पुढें पडणें अशक्य झालें आहे, हें सुयसिद्धच आहे. शक्य तेवढीं शस्त्रां हिंदुस्थानांत निर्माण करणें अगत्याचें असल्यानें सरकारचें लक्ष स्वदेशी पोलादाच्या धंध्याकडे जाऊन त्याचा विस्तार केला जाणें स्वाभाविक आहे. ह्या देशांत पोलादाच्या बनावटीस लागणारी प्राथमिक स्वरूपाची सर्व साधन-सामुग्री आहे. अशोधित लोखंड, कोळसा इत्यादि स्वरूपाचा माल येथें विपुल आहे त्याचा उपयोग करण्यांत येऊन आतां ह्या देशाचें पक्क्या पोलादाचें उत्पादन युद्धकालांत पन्नास टक्क्यांनीं वाढलें आहे आणि तें लवकरच दुप्पट होईल अशी अपेक्षा आहे. पोलादाचे नवे कारखाने काढणें किंवा पूर्वी तयार होत नसलेल्या पोलादाच्या जातीच्या बनावटीची तयारी करणें सोपें नाही. ह्या विस्तारास निरनिराळ्या प्रकारांचीं यंत्रें लागतात आणि पाणी व बीज ह्यांचा पुरवठा सोयीचा मिळावा लागतो. ह्या तंत्रांच्या अडचणी हिंदी पोलादाच्या धंध्याची प्रगति आणखी झपाट्यानें होण्याच्या मार्गांत उभ्या राहिल्या आहेत. तथापि, त्या वृत्त कर-ण्याचे कसोशीचे प्रयत्न चालू आहेत आणि हिंदी पोलादाच्या कारखान्यांत पूर्वी तयार व होणाऱ्या माल बनावला जात आहे.

युद्धकालाचे पूर्वी हिंदुस्थानचें पोलादाचें उत्पादन साडेसात लक्ष टन होतें आणि हा माल बहुतेक रेल्वेज व इंजिनारिंग कारखाने ह्यांस पुरवला जात असे. देशाच्या इतर गरजा भागण्यास तीन लाख टन बजनाचें निरनिराळ्या जातीचें पोलाद बाहेरून आणावें लागत असे. शांततेच्या काळाच्या परिस्थितीस योग्य अशी ही व्यवस्था युद्धसामुग्रीच्या गरजांस जुळती करून घेणें हें काम अत्यंत अवघड होतें, पण तें तडीस नेण्यांत स्वदेशी पोलादाच्या धंध्यानें यश मिळवळें आहे हें त्याच्या चालकांस भूषणावह आहे. सोफाच्या गोळ्यांचीं वेष्टनें, रणगाड्यांचीं बॉरे वारूगोळ्यास दाद व वेणारीं चिलखतें, इत्यादि अनेक जातीचें पोलाद जाती हिंदी कारखान्यांत तयार होत आहे. असें आहे तरी इतर कित्येक देशांच्या मानानें हा स्वदेशी धंधा-अगदी लहान प्रमाणांतला आहे ह्यात शंका नाही आणि त्याचा विविध विस्तार होण्यास लागणारी यंत्रें बाहेरून घेण्याची आवश्यकता आहे. ही मूलभूत असलेली यंत्रसामुग्री देशांतल्या देशांत तयार होत नाही हेंच स्वदेशी पोलादाच्या धंध्याच्या मागसले-पणाचें स्पष्ट लक्षण आहे. मागच्या महायुद्धांत हा धंधा अगदी प्राथमिक अवस्थेंत होता आणि त्यास युद्धपरिस्थितीमुळे थोडेंबहुत उत्तेजन मिळाल्यावांचून राहिलें नाही. त्याच्या राष्ट्रीय व संरक्षणात्मक महत्त्वाचे दृष्टीनें आणि देशी धंध्यांच्या उत्कर्षासाठी औद्योगिक संरक्षणाचें धोरण सरकारनें अवलंबणें अगत्याचें आहे ह्या ठाम समजुतीमुळे त्यास परदेशी मालावरील जकातीचें सहाय सहेतुक देण्यांत आलें. प्रस्तुत युद्धांत पोलादाचा धंधा देशांत उभा असल्यामुळे त्याचा विस्तार करणें आणि त्यांत लढाऊ उपयोगाचा माल काढणें शक्य झालें आहे. चार लक्ष टन बजनाचें पोलाद एका हिंदी कारखान्यांत निघण्याची योजना आखण्यांत आली आहे आणि ती पुरी होण्यासाठी त्याचे चालक जरूर असलेले सडसड लक्ष रुपये खर्चणार आहेत. पोलादाच्या उत्पादनाचा हा विस्तार होण्यास आवश्यक असलेलें लोखंड देशांत होण्याची व्यवस्था असल्यानें ह्या कामी त्याची अडचण येणार नाही आणि भांडवलालाचा पुरवठाहि विन सरकारी रीतीनें केला जात आहे. नवी यंत्र-सामुग्री बाहेरून आणण्यास हिंदुस्थान सरकार सवलती व मदत देत आहे आणि विस्ताराची योजना लवकर फलद्रूप होईल अशी अपेक्षा आहे. टिनच्या पन्नास लागणारे पोलादी पत्रे देशांत तयार होतात, पण जस्ताचा पुरवठा मर्यादित असल्यानें त्याच्याऐवजी ताग व शेंठेक ह्यांच्या मिश्रणाचा उपयोग करण्याचा उपक्रम यशस्वी रीतीनें होत आहे. कित्येक जातींचा कच्चा व पक्का माल युद्धसामुग्रीसाठी आवश्यक आहे आणि तो बाहेरून घेणें कठिण असल्यानें त्याची जागा ह्या देशांत उपलब्ध होणाऱ्या जिनसांनीं भरून काढण्याचे शास्त्रीय प्रयत्न चालले आहेत आणि त्यांस चांगले यशहि प्राप्त होत आहे हें समाधानकारक आहे.

युद्धविषयक धोक्याचा विमा

मालाचा युद्धविषयक धोक्याचा विमा उतरलेला असला व तो माल शत्रूच्या ताब्यांत गेला, तर त्यास मिळणारें विम्याचें संरक्षण संपुष्टांत येतें; त्यानंतर मालाचा नाश झाल्यामुळे विमे दारांचें नुकसान झालें, तर तें त्यास सरकारकडून भरून मिळणार नाही, मग हें नुकसान शत्रूनें केलेलें असो अथवा आपल्या सैनिकांनीं शत्रूस सामना देताना तें झालेले असो, असें सरकारनें जाहीर केले आहे.

विमा कायद्याच्या २७ व्या कलमाचा अर्थ

सरकारी रोख्यांत किती रकम गुंतवावी ?

हिंदी विमा कायद्याच्या २७ व्या कलमाचे अर्थासंबंधी सरकार आणि विमा कंपन्या हांचेमध्यें मतभेद आहे. तेव्हां त्याचा अर्थ कोर्टांमार्फत ठावून घ्यावा असे ठरून हिंदुस्थान सरकारने कंपन्यांचे वतीने येणारा सुमारे दोन हजार रुपयांचा सर्व सोसण्याचें मान्य केले. त्यास अनुसरून इंडियन लाइफ, अॅशुअरन्स ऑफिसेस असोसिएशनचे तर्फे मुंबईच्या नवभारत विमा कंपनीने सुपरिटेण्डेंट ऑफ इन्शुरन्सवर मुंबई हायकोर्टात दावा दाखल केला आहे.

दाव्याचा विषय असलेले २७ वे कलम विमा कंपन्यांच्या रकमांचे गुंतवणुकीवरील निर्बंधांसंबंधीचे आहे. प्रत्येक विमा कंपनीने सरकारी व तत्सम रोख्यांत आपल्या जिद्दीपैकी किती रकम गुंतवावी हे त्यांत सांगितलेले आहे.

(अ) विमदारांस देणें असलेली रकम (आजची किंमत)

+(ब) क्लेम्सची रकम

=(क) एकूण देण्याची रकम

-(ड) कंपनीने रिझर्व्ह बँकेकडे ठेवावयाचें डिपॉझिट

-(इ) विमा पॉलिसीवरील कर्जाची येणें बाकी

=(फ) २७ व्या कलमाच्या अंमलबजावणीसाठी विचारांत घ्यावयाची रकम

वरील (फ) रकमेच्या निदान २५% रकम केवळ सरकारी रोख्यांत गुंतविली पाहिजे व निदान ३०% रकम सरकारी रोखे, इतर तत्सम (मान्य केलेले) रोखे अथवा ग्रेट ब्रिटनचे रोखे किंवा ज्या रोख्यांच्या मुदलाची व्याजाची ब्रिटिश सरकारने हमी घेतलेली आहे असे रोखे झाले. गुंतवण्यांत आली पाहिजे, असा २७ व्या कलमाचा मथितार्थ आहे व सुपरिटेण्डेंट ऑफ इन्शुरन्स त्याच अर्थास धरून आहे. विमा पत्रकाबाबतच्या देण्याच्या व क्लेम्सच्या ५५% रकम सरकारी व तत्सम रोख्यांत गुंतविली पाहिजे हे विमा कंपन्यांस मान्य आहे, परंतु कंपनीने रिझर्व्ह बँकेकडे ठेवलेले डिपॉझिट ५५% गुंतवणुकीमध्येच घरणें पाहिजे असे कंपन्यांचें म्हणणें आहे. म्हणजे, एकूण देण्याच्या रकमेच्या ५५% मध्ये उपरिनिर्दिष्ट डिपॉझिटचा समावेश होईल व त्यामानानें सरकारी रोख्यांतील गुंतवणूक कमी होईल. ५५% ची रकम ठराविण्यापूर्वी डिपॉझिट बाजूस काढण्यास कंपन्यांचा विरोध आहे. एकूण देण्याची रकम १०० रुपये, रिझर्व्ह बँकेकडील डिपॉझिट २० रुपये व पॉलिसीवरील येणें कर्ज १० रुपये आहे असे समजल्यास, कायद्याच्या सध्याच्या अर्थाप्रमाणें १०० - २० - १० = ७० रुपयांच्या ५५% म्हणजे ३८ रु. ८ आ. इतकी रकम सरकारी रोख्यांत गुंतविली पाहिजे. विमा कंपन्यांनी केलेल्या अर्थाप्रमाणें शंभर रुपयांच्या ५५% इतकी रकम म्हणजे ५५ रुपये रोख्यांत गुंतविले पाहिजेत व त्यांतच २० रुपयांचा समावेश केला पाहिजे. म्हणजे, प्रत्यक्ष रोख्यांत गुंतविलेली रकम ५५ - २० = ३५ रुपये इतकी असली पाहिजे. विमा कायद्याच्या अर्थासंबंधीचा मतभेद व प्रत्यक्ष व्यवहारांत घडून येणारी तफावत, ह्याचा बोध घरील विवेचनावरून होईल. सरकारी रोख्यांत गुंतवण्याच्या रकमेचें प्रमाण कमी व्हावें, ह्या दृष्टीने

विमा कंपन्यांचा प्रयत्न चालू आहे, तो प्रशस्ती झाल्यास कमी व्याजाच्या रोख्यांत गुंतवाव्या लागणाऱ्या रकमेचें एकूण रकमेशी प्रमाण अल्प पडेल व कंपन्यांची गुंतवणूक अधिक किफायतशीर होऊ शकेल. विमदारांचे हिताचे दृष्टीने सरकारी रोख्यांतील गुंतवणुकीचें प्रमाण मारी असणें आवश्यक असले तरी प्रत्यक्ष कायद्याचा त्याचिषयी अर्थ काय होतो, तो प्रस्तुत दाव्याने स्पष्ट होणार आहे.

प्राप्तीवरील करापेवजी पोस्टांत ठेव

एक हजार ते दोन हजार रुपयांच्या प्राप्तीवर रुपयास ६ पै प्रमाणे इनकमटॅक्स बसविण्यांत आला आहे. मात्र, पहिल्या ७५० रुपयांवर हा कर आकारण्यांत येणार नाही. ७५० रुपयांवरील प्रत्येक २५ रुपयांस १ रुपया ह्याप्रमाणे होणारी रकम म्हणजे कर आकारणीच्या सुमारे सवापट रकम पोस्टल सेव्हिज बँकेत ठेवली, तर ती युद्धसमाप्तीनंतर एक वर्षां परत मिळू शकेल व त्यावर व्याज २½% दरानें मिळेल. उदाहरणार्थ, एकाबाची प्राप्ती १,७५० रुपये असल्यास त्यावरील प्राप्तीवरील कराची आकारणी ३१ रु. ४ आ. होईल. ही रकम न देता ४० रुपये पो. ऑ. से. डिफेन्स बँकेत ठेवले तरी चालेल. ह्या सवलतीचा फायदा ज्यांस घ्यावयाचा असेल, त्यांनी इनकमटॅक्स अधिकाऱ्याकडे एक ठराविक फॉर्म त्यासंबंधांतील नोटिशीपासून ६० दिवसांचे आंत भरून पाठविण्याचा आहे. २ हजार रुपयांसाठील उत्पन्नदारांस ६० दिवसांची मुदत अतिशय कमी पडते, अशी तक्रार आल्यावरून, हिंदुस्थानसरकारने योजनेचें नाविन्य लक्षांत घेतां फॉर्म भरून पाठविण्याची मुदत ३१ ऑगस्ट अखेर लांबविली आहे. पोस्टांत योग्य ठेवती ठेव ठेवली असल्याचें सर्टिफिकेट योग्य तो फॉर्म भरून इनकमटॅक्स अधिकाऱ्याकडे पाठविलें पाहिजे. ह्या प्रकारें ठेवलेल्या ठेवीवर कोर्षुची टिकी बजावतां येणार नाही, असें सरकारने जाहीर केले आहे.

डिव्हिडंड

लिमिटेड कंपन्यांच्या डिव्हिडंडसंबंधी लक्षांत ठेवण्याजोग्या प्रमुख बाबी म्हणजे तें कंपन्यांच्या सभासदांचे समांत मंजूर व्हावें लागतें व डायरेक्टरांनी सुचविलेल्या दरापेक्षा अधिक दरानें डिव्हिडंड देण्याचा ठराव त्या सभास करतां येत नाही. इंटरिम डिव्हिडंड देण्याचा अधिकार डायरेक्टरांस आहे. सबंद वर्ष संपण्याचे अगोवर कंपनीची डिव्हिडंड देण्याजोगी निश्चित परिस्थिति असल्यास, सहामाहीचें इंटरिम डिव्हिडंड देण्याची कित्येक ठिकाणी पद्धति आहे. केवळ नफ्याचे रकमेंतूनच डिव्हिडंड वांटतां येतें व डिव्हिडंडची वांटणी सुचविण्यापूर्वी योग्य ते रिझर्व्ह निर्माण करण्याचा अधिकार डायरेक्टरांस आहे. एकदा डिव्हिडंड जाहीर झालें, की तें कंपनीचें कर्ज म्हणून समजलें जातें. तथापि, कंपनी गुंडाळण्यांत येण्याचे वेळीं कांहीं डिव्हिडंड प्रत्यक्ष देण्याचें राहिलें असल्यास कंपनीच्या इतर सावकारांच्या कर्ज फेडीस अग्रहळ मिळतो. कारण, डिव्हिडंडचें देणें हे भागीदारांस म्हणजे कंपनीच्या सभासदांसच घावयाचें वरगुती स्वरूपाचें असतें. क्युम्युलिटिव्ह प्रेफरन्स भागांवर डिव्हिडंड न देतां हि रिझर्व्ह निर्माण करण्याचा अधिकार डायरेक्टरांस आहे, कारण डायरेक्टरांना सर्व प्रकारचे भाग धारण करणारांच्या हिताकडे पहावयाचें असतें व कंपनी व्यवस्थित चालविण्याची जबाबदारी त्यांचेवर असते. एका प्रकारच्या (उ. प्रेफरन्स) भागांस डिव्हिडंड दिल्याने कंपनीच्या प्रगतीस अडचण येत असल्यास, कंपनीच्या स्थितीकडे प्रथम लक्ष देणें सर्वांच्याच हिताचें ठरतें.

स्फुट विचार

प्रांतिक सहकारी संस्थांची प्रगति

मुंबई प्रांतातील सहकारी संस्थांच्या परिस्थितीविषयीचा सहकारी सात्याचा १९४०-४१ सालाचा वृत्तांत प्रसिद्ध झाला आहे. स्थूलमानाने पाहिले असता त्यावरून असे दिसते की वृत्तांतच्या वर्षी पूर्वीच्या सालाच्या मानाने सहकारी संस्थांची स्थिति चांगली व आशाजनक होती. १९४०-४१ मध्ये ९३ नवीन संस्था रजिस्टर करण्यांत आल्या आणि ८४ रद्द झाल्या. कर्जे आणि मालाची विक्री ह्यांची सांगड घालणाऱ्या संस्थांचा ह्या नवीन सोसायट्यांमध्ये भरणा होता. शहरांमध्ये पगारदार नोकरांच्या संस्थांस विशेष मागणी होती. वृत्तांतच्या वर्षीत सोसायट्यांची संख्या व त्यांचे सभासद ह्यांचेमध्ये वाढ झाली नसली तरी त्यांच्या सांपत्तिक स्थितीत समाधानकारक सुधारणा दिसून आली. शेती पतपेढ्यांची संख्या १९ नी कमी झाली, ह्यांचे कारण सोसायट्यांची पुनर्घटना व सावधगिरीची प्रगति ह्या तत्वांवर आसलेले धोरण हे होय. ह्या पतपेढ्यांनी वसूल केलेल्या कर्जाची रकम १९३९-४० सालच्या मानाने मात्र ५ लक्ष रुपयांनी कमी झाली पण वसूल व्हावयाची रकमच अकरा लक्षांनी कमी असल्यामुळे ही घट स्वाभाविकच होती. शेतीच्या मालाच्या किंमती साली गेल्या नसत्या तर वसुलीचा आकडा थोडा मोठा दिसला असता. कित्येक पतपेढ्यांस हिशेब तपासणीत वरचा वर्ग मिळाला आहे आणि त्यांच्या संशयित व चुडीत कर्जात थोडी घट झाली आहे ही सांपत्तिक स्थितीत होत असलेल्या सुधारणेची निदर्शक चिन्हे आहेत. भिन्न लोकांच्या सोसायट्या आणि मलिटपर्पज सोसायट्या ह्यांची वृत्तांतच्या वर्षी प्रगति होत राहिली. जमीन-गहाणाच्या बँकांची संख्या १७ कायम राहिली. शेतकरी ऋणविमोचनाचा कायदा आणि कर्जावरील व्याजाच्या दरांत वाढ ह्यांचे योगाने ह्या बँकांच्या व्यवहारांत म्हणण्यासारखी प्रगति होऊ शकली नाही; तथापि सामान्यतः त्यांची परिस्थिती बरी होती अस म्हणण्यास हरकत नाही. विगरपतीच्या शेती-सोसायट्या व विगर शेतीच्या पतीच्या सोसायट्या ह्यांचे व्यवहार एकंदरीने पहाता ठीक होते. सात नवीन संस्थांची भर घरांविषयीच्या सोसायट्यांच्या संख्येत पडली. त्यांची एकूण संख्या १०४ असून त्यापैकी ५५ एकट्या अहमदाबाद शहरांतच आहेत. जिल्हा आद्यौगिक सोसायट्यांची संख्या ७ होती आणि त्यांचे व्यवहारांत प्रगति दिसून आली. विणकरीची स्थिति सुधारण्याचे कामी त्यांचे सहाय होत आहे. जिल्हा बँकांची संख्या अकरा होती आणि त्यांच्या भांडवलांत व गंगाजळ्यांत समाधानकारक वाढ झाली. जुन्या कर्जाची वसुली आणि नवीन कर्जे देण्यांत सावधगिरी ह्यांचेमुळे ह्या बँकांचे शेती पतपेढ्यांशी असलेले व्यवहार मर्यादित झाले आहेत. तथापि, मालाच्या खरेदी-विक्रीसाठी भांडवल पुरवण्याची त्यांची प्रवृत्ति वाढत आहे. शहरी सोसायट्यांची प्रगति ह्या प्रांतांत खेडेगावी संस्थांच्या मानाने अधिक झपाट्याने होत आहे.

रिझर्व्ह बँकेची कामगिरी.

गेल्या जून अखेरच्या वर्षीत रिझर्व्ह बँकेस ३ कोटी, ४१ लक्ष रुपये इतका नफा झाला असून तिने साडेतीन टक्कांचे डिव्हिडंड कायम ठेवले आहे. चलनाचा पुरवठा देशांत व्यवस्थितपणाने

करून परराष्ट्रीय हुंडणावळ स्थिर व समाधानकारक राखणे ही दुहेरी कामगिरी रिझर्व्ह बँकेवर ठाकण्यांत आली असल्या कारणाने युद्धपरिस्थितीचा ह्या कार्यावर परिणाम होत आहे त्याचे त्रिवेचन तिच्या वृत्तांत देणे अपेक्षितच आहे. व्यवहारांत खेळणाऱ्या चलनाचा पुरवठा फाजील होऊन त्याचा परिणाम महागाई वाढण्यांत होण्याची भीति युद्धकाळांत नेहमीच असते. व्यवहारास चलन लागले की ते पुरवणे हे रिझर्व्ह बँकेचे कार्यच आहे पण चलनास येणाऱ्या वाढत्या मागणीस मर्यादित ठेवणे हे तिच्या कार्यक्षेत्राचा बाहेरचे आहे असे बँकेच्या ताज्या वृत्तांत म्हाटले आहे. चलनाच्या वाढीस कर्जात ठेवण्याचे उपाय सरकारच्या हाती असून ते योजले जात आहेत. व्यापारी व्यवहारांवर घातलेली नियंत्रणे, कर्जांमध्ये वाढ, कर्जांच्या मार्गाने जनतेच्या हातांतला पैसा सरकारी तिजोरीत येण्याची व्यवस्था आणि सावधपदाच्या पैदाशीचा विस्तार इत्यादि योजनांचा उद्देश चलनाचा पुरवठा मर्यादित करून त्याचे योगाने महागाईस उत्तेजन मिळू नये अशी तजवीज करणे हाच आहे. रिझर्व्ह बँकेची दुसरी जबाबदारी हिंदुस्थानच्या परराष्ट्रीय देण्या-वेण्याची हुंड्यांचे मार्फत तोंड-मिळवणी करण्याचे बाबतीतली आहे. सरकारच्या लंडनमधील बँकेच्या सात्यांत शिळका तुंबत आहेत, त्यांची व्यवस्था लावण्यासाठी हिंदुस्थानाचे ब्रिटिश कर्ज फेडले जात आहे आणि देशाच्या देण्या-वेण्याची वजावाट केली जात आहे. साडेतीन टक्के व्याजाच्या स्टॅलिंग कर्जाची परतफेड होऊन शिळक उरेल तिचा विनियोग हिंदी रेलवेजच्या डिबेंचराची फेड करण्यांत वगैरे होण्याच्या योजनेचा विचार सरकारने करावा असे रिझर्व्ह बँकेने सुचवले आहे. सर जरेमी रेस्मन ह्यांच्या लंडनमध्ये वाटाघाटी चालू आहेत त्यांत ह्या विषयाची चर्चा झालीच असली पाहिजे असे म्हणण्यास हरकत नाही. युद्धकाळांतले अवघड सांपत्तिक प्रश्न सोडवण्यास रिझर्व्ह बँक, हिंदुस्थान सरकार व ब्रिटिश फंडनवीस ह्यांचे पूर्ण सहकार्य अगत्याचे आहे हे उघड आहे.

घड्याळें एक तास पुढे होणार

३१ ऑगस्ट रोजी रात्री १२ वाजतां सबंद हिंदुस्थानांतील घड्याळांचे काटे एक तास पुढे लावण्यांत येतील, असे हिंदुस्थान सरकारने जाहीर केले आहे. हा बदल लष्करी सात्याच्या सोईसाठी मुख्यतः आहे. सूर्यप्रकाशाचा अधिकांत अधिक उपयोग करून घेता येईल, हाहि त्याचा फायदा आहे. सूर्य बरोबर ढोक्यावर आला म्हणजे मध्यान्ह होते व त्यावेळेस घड्याळांत बारा वाजविले म्हणजे ती अचूक स्थानिक वेळ समजली जाते. एके ठिकाणी ज्या वेळेस मध्यान्ह झालेला असतो, त्याच वेळेस त्या ठिकाणच्या पूर्वेस असलेल्या ठिकाणी मध्यान्ह होऊन गेलेला असतो व पश्चिमेकडील स्थळी अद्याप १२ वाजावयाचे असतात. प्रत्येक गांवीं स्थानिक वेळ चालू राहिल्यास वेळेसंबंधी चोट्याळ माजेल, म्हणून प्रत्येक देशांत तेथील एखाद्या मध्यवर्ती ठिकाणची वेळ संबंध देशाची प्रमाण वेळ म्हणजे स्टॅंडर्ड टाइम समजली जाते. पूर्व रेखांश ८२^३ वरील वेळ हिंदुस्थानांत स्टॅंडर्ड टाइम मानण्यांत येते. ही वेळ मुंबई टाइमचे ३९ मिनिटे पुढे आहे. म्हणजे, मुंबई शहरांत मध्यान्ह होण्यापूर्वीच ३९ मिनिटे तेथील स्टॅंडर्ड टाइमवाली घड्याळे १२ वाजलेले दर्शवितात. उलट, पूर्वेकडील प्रदेशांत मध्यान्ह होऊन ठोटल्यानंतर काही वेळाने १२

वाजतात. कारखान्यांतील विजेच्या खपाचे वेळीं घरगुती, कचे-
ऱ्यांतील व रस्त्यांतील दिवे जळत राहिले तर त्या मानानें
विजेच्या पुरवठ्यावर ताण पडतो, ह्या दृष्टीनें घड्याळाप्रमाणें
दिवस लवकर संपवून लोकांचे खासगी जीवनाचा कारखान्यां-
तील उत्पादनावर परिणाम घडूं न देण्यासाठी घड्याळें एक तास
पुढें लावण्याचें ठरलें आहे. मुंबईसारख्या पश्चिम हिंदुस्थानांतील
ठिकाणी, जेथें अगोदरच सव्या वेळेपेक्षां ३९ मिनिटांनीं घड्याळें
पुढें आहेत, तेथें आणखी ६० मिनिटांनीं तीं पुढें करणें थोडें गैर-
सोईचें होणार आहे ह्यांत संशय नाही. दुकानें रात्रीं नऊ वाजतांच
बंद झालीं, तरी पूर्वीच्या मानानें सूर्यप्रकाशाच्या मापानें तीं एक
तास अगोदर म्हणजे ८ वाजतांच बंद होतील, ह्या एका उदा-
हरणावरून नवीन वेळेचा आपल्या नित्य व्यवहारावर काय परि-
णाम होईल हें लक्षांत येईल.

रिझर्व्ह बँकेच्या भागांची वांटणी

रिझर्व्ह बँकेचे भांडवल प्रारंभी संबंध हिंदुस्थानांत व्यवस्थित
रीतीनें वांटण्यांत आलें, तरी पुढें बँकेचे भाग मुंबई विभागांत
एकत्रिक होऊं लागले व भागीदारांची संख्या कमी होऊं लागली.
ही प्रवृत्ति थांबविण्यासाठी रिझर्व्ह बँकेच्या कायद्यांत तुरुस्ती
करण्यांत येऊन २६ मार्च, १९४० नंतर कोणालाहि २०० पेक्षा
अधिक भाग घेतां येऊं नयेत असा नियम करण्यांत आला.
तथापि त्याचा फारसा उपयोग झालेला दिसत नाही. बँकेच्या
स्थापनेचे वेळीं तिच्या भागीदारांची संख्या ९२,०४७ होती ती
आतां ५१,१७१ झाली आहे. ३० जून, १९४२ अखेर संपलेल्या
वर्षी ५३,४६८ भागीदारांचे ५१,१७१ भागीदार झाले. खालील
तक्त्यांत ही प्रवृत्ति स्पष्ट करून दाखविली आहे:—

विभाग	भागीदारांची संख्या		
	१-४-३५	३०-६-४१	३०-६-४२
मुंबई	२८,०००	१९,०७२	१८,४४१
कलकत्ता	२३,८९०	१२,२४६	११,६४७
दिल्ली	२३,०००	१२,८१३	१२,१८१
मद्रास	१४,०००	७,९७३	७,६९७
रंगून	३,१५७	१,३६४	१,२०५
	९२,०४७	५३,४६८	५१,१७१

श्री. ग. स. मराठे ह्यांची ज्युबिली

श्री. ग. स. मराठे, एम. ए., ए. आय. ए., अँक्च्युअरी, ह्यांच्या
६१ व्या वाढदिवसानिमित्त त्यांस आयुर्विमाव्यवसायांतील मंड-
ळींनीं सोमवार ता. ३ रोजी मानपत्र अर्पण केलें व थाटाची
मेजवानी केली. श्री. मराठे ह्यांनीं अँक्च्युअरीच्या व्यवसायांत अग्रे-
सरत्व मिळविलें आहे. हिंदी विम्याच्या धंद्याचे वाढीकरितां त्यांनीं
स्वतः प्रयत्न केले आणि अनेक विमाव्यवसायी निर्माण करून
त्यांस प्रोत्साहन दिलें. महाराष्ट्रांतील विमाव्यवसायांची वाढ ही
त्यांच्याच स्फूर्तीनें झाली आहे. महाराष्ट्रीय उद्योगधंद्यांच्या वाढी-
विषयींची त्यांची आस्था सुप्रसिद्ध आहे. अनेक कंपन्यांच्या
स्थापनेत त्यांचा भाग असून कित्येक कंपन्यांचे डायरेक्टर अथवा
सहाय्यार म्हणून ते काम करित आहेत. कोठल्याहि लोकहिताच्या
कार्यास त्यांचा पाठिंबा असतो. आपल्या वाढदिवसानिमित्त त्यांनीं
हजारों रुपयांच्या देणग्या दिल्या आहेत. श्री. मराठे ह्यांच्या ६१
व्या वाढदिवसानिमित्त आम्हां त्यांचें अभिनंदन करून त्यांस
दीर्घायुष्य चिंतितों.

श्री. ग. स. मराठे,

एम. ए., ए. आय. ए. (अँक्च्युअरी)

ता. १ ऑगस्ट १९४२ रोजी, सुप्रसिद्ध हिंदी
विमा-तज्ज्ञ श्री. ग. स. मराठे, अँक्च्युअरी यांचे
वयास ६० वर्षे पुरीं होतात. श्री. मराठे यांचे
६१ वे वाढदिवसानिमित्त आम्हां त्यांचें अभि-
नंदन करून त्यांना आयुरारोग्य चिंतितों.

सन १९१८ सालीं त्यांनीं अँक्च्युअरीच्या व्यव-
सायास प्रारंभ केला. त्यावेळीं हिंदी विमा-व्यवसाय
संपूर्ण बाल्यावस्थेतच होता. आज १९४२ सालीं हिंदी
विमा-व्यवसायाची जी प्रगति दिसून येत आहे त्याचें
फारच मोठें श्रेय श्री. मराठे यांना आहे. दि ट्रस्ट
ऑफ इंडिया विमा कंपनीचे सुरुवातीपासूनच कंपनीस
श्री. मराठे यांचा अनुभवी सहाय्य लाभला आहे.

ट्रस्ट ऑफ इंडिया विमा कंपनीचे १ ल्या मूल्यमापनाचे वेळीं
श्री. मराठे यांनीं कंपनीषिवर्यां खालील मत व्यक्त केलें:—

“ हें मूल्यमापन अवघ्या तीनच वर्षांचें आहे. शिवाय
हे दिवस आगामी कायद्यानें निर्माण झालेल्या साशंक
वातावरणानें, विशेषतः सर्वच नव्या विमा कंपन्यांना
अत्यंत कष्टाचे गेले. या दोन्ही गोष्टींचा विचार करतां
झालेली प्रगति ही निःसंशय समाधानकारक होय. कंपनीचें
सर्चाचे मान काळजीपूर्वक आपण कमी राखल्यानें ही
गोष्ट शक्य झाली असावी.

तारीख १७ एप्रिल १९३९ ”

त्रैवार्षिक बोनस हजारीं रु. ३० व ३६

दि ट्रस्ट ऑफ इंडिया

विमा कंपनी लि., पुणे.

मॅनेजर, व्ही. एच. देशमुख, बी. ए.

साखरेचा पुरवठा

साखरेचा तुटवडा व महर्घता ह्यांचे संबंधाने ओरड झाल्या-कारणाने सरकारने मुंबईत व इतरत्र जरूर असलेला माल ठराविक किंमतीने लोकांस मिळेल अशी तजवीज केली आहे. मुंबई प्रांतांतला साखरेच्या वार्षिक खप सुमारे दोन लक्ष टन इतका आहे. ह्यापैकी निम्मी साखर ह्याच प्रांतातील कारखान्यांत तयार होते आणि बाकीची बाहेरून यावी लागते, ती संयुक्त प्रांत व बिहार ह्यांकडून येते. मुंबई प्रांतांत तयार होणाऱ्या साखरेच्या खपाचे बाबतीत ह्यापूर्वी बरीच स्पर्धा चालत असे आणि ह्यापैकी कांहीं माल कारखान्यापासून दूरदूरच्या बाजारपेठांमध्ये पाठवावा लागत असे. आतां सरकारने कारखान्यांत मिळावयाच्या किंमती ठरवून दिल्या असल्याने त्यांची चढाओढ व धावपळ नाहीशी झाली आहे. प्रत्येक कारखान्यास त्याच्या मालाच्या विक्रीचा टापू ठरवून देण्यांत येऊन मुंबई शहरासाठी उत्तर हिंदुस्थानांतून साखर आणून पुरवण्याची व्यवस्था सरकार करित आहेत. तांदुळाप्रमाणे साखरेचे साठे व्यापाऱ्यांजवळ किती आहेत ह्याविषयीची माहिती वेळोवेळ त्यांनी सरकारास पुरवण्याची सक्ती करण्यांत येत आहे. ह्या नियंत्रणाचा योग्य उपयोग होईल अशी अपेक्षा करण्यास हरकत नाही. देशातील साखरेस जी एकूण मागणी आहे तिच्या मानाने देशांत उपलब्ध असलेला ह्या मालाचा पुरवठा तोकडा आहे आणि ह्या कारणाने साखरेची किंमत वाढणे अपरिहार्य आहे ही कांहीं लोकांनी पसरविलेली कल्पना निराधार आहे असे हिंदुस्थान सरकारचे तर्फेने प्रसिद्ध करण्यांत आले आहे.

इंदूर परस्पर सहकारी पेढी; मर्यादित, इंदूर

शिलकी नफा ६४ रुपये धरून वरील बँकेस गेल्या वर्षी १२,७०८ रुपये नफा झाला. भागीदारांस ६% दराने डिव्हिडंड देण्याकडे ६ हजार रुपयांचा विनियोग करण्यांत आला. बँकेच्या रिझर्व्ह फंडांत सुमारे ९४ हजार रुपये आहेत, तिचे भांडवल ९९ हजार रुपयांचे आहे व तिचेकडे ६३ लक्ष रुपयांच्या ठेवी आहेत. पेढीचे कामगारांस एप्रिल १९४२ पासून महागाई भत्ता देणे सुरू केले आहे.

दि बँक ऑफ सिटिझन्स लि., बेळगांव.

वरील बँकेचे खपलेले व वसूल भांडवल अनुक्रमे १,२७,८०० रु. व ६१,२७० रु. आहे. बँकेकडे ६ लक्ष, ४२ हजारांच्या ठेवी आहेत. गतसाली हा आकडा २ लक्ष, ५९ हजार रु. होता. बँकेने सोने व माल महाणावर २ लक्ष, ९४ हजार रुपये व कॅश क्रेडिटचे रूपांत ८९३ हजार रुपये दिले आहेत. बँकेने रोख्यांत व बँकांकडे कायम ठेवीत १ लक्ष ९ हजार रुपये गुंतविले आहेत व १ लक्ष, १४ हजार रुपये रोख राखले आहेत. वरील माहितीवरून बँकेच्या प्रगतीची व तिच्या जिद्दीच्या तरतेपणाची कल्पना येईल. गेल्या वर्षी बँकेने खानापूर व अलनावर येथे शाखा उघडल्या त्या व गणपत गल्ली (बेळगांव) येथील पे ऑफिस ही सर्व ठीक चालली आहेत. गेल्या वर्षीप्रमाणे आतांही ५% करमाफ डिव्हिडंड देण्यांत येत आहे.

अमेरिकेंतून अन्नपुरवठा

एप्रिल १९४१ ते फेब्रुवारी १९४२ अखेर अमेरिकेने इंग्लंडकडे १ अबज, ८० कोटि टन इतक्या अन्नाचा पुरवठा केला.

अर्थशास्त्र

लेखक:—प्रो. वा. गो. काळे व प्रो. व. गो. कर्वे
पृष्ठसंख्या सुमारे १००; किंमत १ रुपये
या ग्रंथांत अर्थशास्त्राच्या सर्वसामान्य सिद्धांतांचे विवेचन केले आहे.

वक्तशिर आणि मनपसंत काम करून देणारे

मोहन वॉच कंपनी

रेग्युलेशन मोफत

कॉमनवेलथ बिल्डिंगसमोर लक्ष्मी रोड, पुणे १.

मधुमेहावरील औषध

तीन आठवड्यांचे

औषधास फक्त रु. ७

— मागविण्याचा पत्ता —

मॅनेजिंग डायरेक्टर, रूरल प्रॉडक्ट्स कंपनी लिमिटेड.

१२३ ए, सदाशिव, पुणे २.

श्रीराम सिल्क मिल्स लि., बंगलोर

[कंपनीने १९४१ अखेर ६ टक्के डिव्हिडंड वांटला आहे.]

युद्धसाहित्यपुरवठा—खात्याची पॅरेशूटकारिता लागणाऱ्या

रेशमी कापडाची ऑर्डर पुरी करण्यासाठी लागणाऱ्या भांडवलाकरिता तूर्त एकूण रु. १ लक्षाच्या रकमेपर्यंत

ठेवी घेणे आहेत

व्याजाचा दर ४॥ ते ६ टक्के. ठेव किमान

रु. ५०० ची असावी. ठेवीवरील व्याज

दर सहा महिन्यांनी दिले जाते.

श्रीराम सिल्क मिल्स लि.,

श्रीरामबाग,

बसवनगुडी, बंगलोर.

नारायण गोविंद नाईक,

(माजी अध्यक्ष, म्हेर चेंबर ऑफ

कॉमर्स) मॅनेजिंग डायरेक्टर

आमच्या कारखान्यांतील माल मुंबईत बॉम्बे स्वदेशी को-ऑपरेटिव्ह स्टोअर्समध्ये व पुण्यास लक्ष्मी रोडवरील रे म्युझिअमच्या व्यापार-संवर्धन-गृहांत पहा.

मुंबई इलाख्यांतील सहकारी चळवळीच्या केंद्रस्थानी
असलेली

शेतकऱ्यांची प्रांतिक बँक

म्हणजेच

बॉम्बे प्रॉव्हिन्शियल को-ऑपरेटिव्ह
बँक, लिमिटेड.

(सहकारी कायद्यान्वये नोंदलेली)

स्थापना १९११.

मुख्य कचेरी-सर विठ्ठलदास ठाकरसी मेमोरिअल बिल्डिंग
९, बेक हाउस लेन, कोट मुंबई.

शाखा

१ चारामती (जि. पुणे)	१८ अकलूज (जि. सोलापूर)
२ सातारा (" सातारा)	१९ विरमगांव (" अहमदाबाद)
३ इस्लामपूर (" ")	२० धुळे (" प. सानदेश)
४ कन्हाड (" ")	२१ दोंडाईचे (" ")
५ तासगांव (" ")	२२ शिरपूर (" ")
६ किलोस्करवाडी (" ")	२३ शहादे (" ")
७ शिराले (" ")	२४ नंदुरवार (" ")
८ कोरेगांव (" ")	२५ साकी (" ")
९ वाई (" ")	२६ शिंदखेडे (" ")
१० अहमदनगर (" अहमदनगर)	२७ तळोदे (" ")
११ शेवगांव (" ")	२८ मालेगांव (" नाशिक)
१२ कोपरगांव (" ")	२९ सटाणा (" ")
१३ बेलापूर (" ")	३० कळवण (" ")
१४ राहुरी (" ")	३१ लासलगांव (" ")
१५ भिवंडी (" ठाणे)	३२ नांदगांव (" ")
१६ पालघर (" ")	३३ दोहद (" पंचमहाल)
१७ कल्याण (" ")	३४ कालोल (" ")

या बँकेत मुदतीच्या, चालू व सेविंग बँक ठेवी

स्वीकारल्या जातात

आणि

इलाख्यांतील बहुतेक सर्व प्रमुख ठिकाणी हुंडीचा
व्यवहार केला जातो.

या बँकेत येणारा पैसा, शेतकरी व इतर अल्प उत्प-
न्नाचे लोक, यांच्या प्रत्यक्षपणे उपयोगी पडतो.

पूर्ण माहितीकरिता हेड ऑफिस अगर शाखा-
कचेऱ्यांस लिहा.

व्ही. एल. मेहता,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

'अर्थ' ग्रन्थमाला.

- १ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
- २ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली
- ४ सहकार

राहाणेची व भोजनाची उत्तम सोय

फोन नं. ७७९ गणपति चौक,

व्यवस्थापक.

N. V. WADNERKAR

Gold & Silver Smith, Jeweller & Engraver,
Electro-plater & Manufacturer of Sporting
Trophies, Medals, Cups etc.

• • Raviwar Peth, Saraff Bazar, • •

POONA CITY.

DECCAN BOOK STALL

Booksellers, Publishers & Subscription Agents
Fergusson College Road, Poona No. 4

- (1) We stock and supply Educational books, General books & Library books.
- (2) We supply Government of Bombay and Government of India publications.
- (3) We receive Subscriptions to Indian and Foreign periodicals.
- (4) We procure any book published anywhere and supply it at publisher's price.